

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

3 iulie 2014*

„Recuperarea unei datorii vamale — Principiul respectării dreptului la apărare — Dreptul de a fi ascultat — Destinat al deciziei de impunere care nu a fost ascultat de autoritățile vamale înainte de adoptarea deciziei respective, ci în faza ulterioară a reclamației — Încălcarea dreptului la apărare — Stabilirea consecințelor juridice ale nerespectării dreptului la apărare”

În cauzele conexe C-129/13 și C-130/13,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos), prin deciziile din 22 februarie 2013, primite de Curte la 18 martie 2013, în procedurile

Kamino International Logistics BV (C-129/13),

Datema Hellmann Worldwide Logistics BV (C-130/13)

împotriva

Staatssecretaris van Financiën,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul T. von Danwitz, președinte de cameră, domnii E. Juhász, A. Rosas (raportor), D. Šváby și C. Vajda, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 15 ianuarie 2014,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Kamino International Logistics BV și Datema Hellmann Worldwide Logistics BV, de B. Boersma și de G. Koevoets, adviseurs;
- pentru guvernul olandez, de M. Bulterman, de B. Koopman și de J. Langer, în calitate de agenți;
- pentru guvernul belgian, de M. Jacobs și de J.-C. Halleux, în calitate de agenți;
- pentru guvernul elen, de D. Kalogiros și de K. Paraskevopoulou, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: neerlandeza.

- pentru guvernul spaniol, de M. J. García-Valdecasas Dorrego, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de F. Wilman și de B.-R. Killmann, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 25 februarie 2014,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea Regulamentului (CEE) nr. 2913/92 al Consiliului din 12 octombrie 1992 de instituire a Codului vamal comunitar (JO L 302, p. 1, Ediție specială, 02/vol. 5, p. 58), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2700/2000 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2000 (JO L 311, p. 17, Ediție specială, 02/vol. 13, p. 12, denumit în continuare „Codul vamal”), și a principiului respectării dreptului la apărare în conformitate cu dreptul Uniunii.
- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul unor litigii între Kamino International Logistics BV (denumită în continuare „Kamino”) și, respectiv, Datema Hellmann Worldwide Logistics BV (denumită în continuare „Datema”), pe de o parte, și Staatssecretaris van Financiën, pe de altă parte, cu privire la aplicarea principiului respectării dreptului la apărare în cadrul Codului vamal.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 6 alineatul (3) din Codul vamal are următorul cuprins:

„Deciziile adoptate de autoritățile vamale în scris care fie resping solicitările, fie sunt în detrimentul persoanelor cărora le sunt adresate trebuie să stipuleze motivele pe care se întemeiază. Ele trebuie să menționeze posibilitatea exercitării unei căi de atac prevăzute la articolul 243.”
- 4 Titlul VII din Codul vamal, referitor la datoria vamală, cuprinde un capitol 3 care privește recuperarea valorii acestei datorii. Secțiunea 1 din acest capitol 3, intitulată „Înscrierea în evidența contabilă și comunicarea valorii drepturilor [a se citi «taxelor»] debitorului vamal”, cuprinde articolele 217-221 din acest cod.
- 5 Articolul 219 alineatul (1) din Codul vamal prevede:

„(1) Termenele pentru înscrierea în evidența contabilă prevăzute la articolul 218 pot fi prelungite:

 - (a) din motive ce țin de organizarea administrativă a statelor membre și în special în cazul în care conturile sunt centralizate sau
 - (b) atunci când circumstanțe speciale împiedică autoritățile vamale să respecte termenele respective.

Astfel de prelungiri de termene nu pot depăși 14 zile.”
- 6 Potrivit articolului 220 alineatul (1) din Codul vamal,

„[i]n cazul în care valoarea drepturilor [a se citi «taxelor»] rezultate dintr-o datorie vamală nu a fost înscrisă în evidența contabilă în conformitate cu articolele 218 și 219 sau a fost înscrisă la un nivel inferior sumei datorate legal, valoarea drepturilor [a se citi «taxelor»] ce urmează a fi recuperate trebuie înscrisă în evidența contabilă în termen de cel mult două zile de la data la care autoritățile vamale au luat cunoștință de situație și pot calcula suma datorată legal și stabili debitorul (înscrisiere ulterioară în evidența contabilă). Acel termen poate fi prelungit în conformitate cu articolul 219”.

7 Articolul 221 din Codul vamal prevede:

„(1) De îndată ce a fost înscrisă în evidența contabilă, valoarea drepturilor [a se citi «taxelor»] se comunică debitorului în conformitate cu normele corespunzătoare.

[...]

(3) Comunicarea către debitor nu poate fi făcută după expirarea unui termen de trei ani de la data la care a luat naștere datoria vamală. Acest termen se suspendă din momentul introducerii unei acțiuni în conformitate cu articolul 243, pe durata acțiunii.

[...]”

8 Articolele 243-245 din Codul vamal fac parte din titlul VIII din acest cod, intitulat „Dreptul la acțiune”. Articolul 243 din acesta prevede:

„(1) Orice persoană are dreptul de a introduce o acțiune împotriva deciziilor luate de autoritățile vamale cu privire la aplicarea legislației vamale și care o privesc direct și individual.

[...]

Acțiunea trebuie introdusă în statul membru în care s-a luat decizia sau s-a solicitat obținerea ei.

(2) Dreptul de a introduce o acțiune poate fi exercitat:

(a) inițial, înaintea autorităților vamale desemnate în acest scop de statele membre;

(b) ulterior, înaintea unui organism independent, care poate fi o autoritate judiciară sau un organism specializat echivalent, în conformitate cu dispozițiile în vigoare în statele membre.”

9 Articolul 244 din Codul vamal prevede:

„Introducerea unei acțiuni nu duce la suspendarea executării deciziei contestate.

Cu toate acestea, autoritățile vamale suspendă total sau parțial aplicarea acestei decizii atunci când au motive întemeiate să creadă că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau că există temerea unui prejudiciu irecuperabil pentru persoana interesată.

Atunci când decizia contestată are ca efect aplicarea drepturilor [a se citi «taxelor»] de import sau de export, suspendarea executării acelei decizii se face în condițiile existenței sau constituirii unei garanții. Cu toate acestea, o astfel de garanție nu este necesară atunci când o asemenea cerință ar putea, datorită situației debitorului, să provoace dificultăți grave de ordin economic sau social.”

10 Potrivit articolului 245 din Codul vamal:

„Dispozițiile privind punerea în aplicare a procedurii de introducere a unei acțiuni sunt stabilite de statele membre.”

Dreptul olandez

- 11 Potrivit articolului 4:8 alineatul 1 din Legea generală în materie administrativă (Algemene wet bestuursrecht, denumită în continuare „Awb”), înainte de a lua o decizie care va cauza, probabil, un prejudiciu unei persoane interesate care nu a solicitat adoptarea acestei decizii, administrația îi permite să își expună punctul de vedere în cazul în care, pe de o parte, decizia menționată se întemeiază pe elemente referitoare la fapte și la interese care privesc persoana interesată și, pe de altă parte, aceste elemente nu au fost comunicate de persoana interesată însăși.
- 12 Articolul 4:12 alineatul 1 din Awb are următorul cuprins:
- „Organul administrativ poate să nu aplice dispozițiile articolelor 4:7 și 4:8 atunci când adoptă o decizie prin care se stabilește o obligație sau un drept financiar dacă:
- împotriva deciziei respective se poate formula o contestație sau o reclamație administrativă și
 - consecințele negative ale deciziei pot fi înlăturate integral în urma contestației sau a reclamației.”
- 13 Potrivit articolului 6:22 din Awb:
- „Decizia împotriva căreia se formulează o contestație sau o reclamație poate, în pofida încălcării unei norme de drept scrise sau nescrise sau a unui principiu general de drept, să fie menținută de organul care se pronunță cu privire la contestație sau la reclamație, dacă se poate admite că respectiva încălcare a normei sau a principiului nu a adus atingere persoanelor interesate.”
- 14 Articolul 7:2 din Awb prevede:
- Înainte de a soluționa contestația, organul administrativ oferă persoanei interesate posibilitatea de a fi ascultată.
 - Organul administrativ informează despre acest fapt, în toate cazurile, autorul contestației, precum și persoanele interesate care, în cadrul pregătirii deciziei, și-au susținut poziția.”
- 15 Deciziile administrative pot face ulterior obiectul unei acțiuni în instanță, cu posibilitate de apel și de recurs.

Litigiile principale și întrebările preliminare

- 16 În fiecare dintre procedurile principale, un comisionar în vamă, și anume Kamino în cauza C-129/13 și Datema în cauza C-130/13, a depus în anul 2002 și în anul 2003, pe baza unui mandat din partea aceleiași întreprinderi, declarații în vederea punerii în liberă circulație a anumitor mărfuri, descrise drept „pavilioane de grădină/corturi pentru evenimente și pereți laterali”. Kamino și Datema au declarat aceste mărfuri la poziția 6 601 10 00 („umbrele de grădină și articole similare”) din Nomenclatura combinată și au plătit taxele vamale în cota de 4,7 % prevăzută pentru această poziție.
- 17 În urma unui control al autorităților vamale olandeze, inspectorul fiscal a apreciat că respectiva clasificare era incorectă și că mărfurile în cauză trebuiau să fie clasificate la poziția 6 306 99 00 din Nomenclatura combinată („corturi și articole de camping”), pentru care se aplică o taxă vamală mai ridicată, de 12,2 %.

- 18 În consecință, inspectorul fiscal a emis, prin deciziile din 2 aprilie 2005 și din 28 aprilie 2005, o decizie de plată în temeiul articolului 220 alineatul (1) și al articolului 221 alineatul (1) din Codul vamal, pentru a proceda la recuperarea diferenței de taxe vamale datorate împotriva Kamino și, respectiv, a Datema.
- 19 Reclamantele din litigiul principal nu au avut posibilitatea de a fi ascultate anterior emiterii acestor decizii de plată.
- 20 Fiecare a formulat o contestație împotriva deciziei care o privea la inspectorul fiscal, care a respins-o după ce a examinat argumentele prezentate.
- 21 Acțiunile formulate de reclamantele din litigiul principal împotriva deciziilor de respingere au fost declarate nefondate de Rechtbank te Haarlem. În apel, Gerechtshof te Amsterdam a confirmat hotărârea Rechtbank te Haarlem în ceea ce privește obligația reclamantelor din litigiul principal de a-și îndeplini obligațiile care decurg din deciziile de plată în cauză.
- 22 În continuare, Kamino și Datema au declarat, fiecare, recurs la Hoge Raad der Nederlanden.
- 23 În deciziile sale de trimitere, Hoge Raad der Nederlanden amintește că, în apel, Gerechtshof te Amsterdam a considerat, în lumina Hotărârii Curții Sopropé (C-349/07, EU:C:2008:746), că inspectorul fiscal a încălcat principiul respectării dreptului la apărare, întrucât nu a oferit persoanelor interesate, înainte de emiterea deciziilor de plată în cauză, ocazia de a se exprima cu privire la elementele pe care se întemeia recuperarea ulterioară a taxelor vamale.
- 24 Hoge Raad der Nederlanden arată totuși că nici Codul vamal, nici dreptul național aplicabil nu conțin dispoziții procedurale care să oblige autoritățile vamale să ofere unei persoane obligate la plata taxelor vamale, înainte de a proceda la comunicarea unei datorii vamale prevăzute la articolul 221 alineatul (1) din Codul vamal, posibilitatea de a-și face cunoscută poziția în ceea ce privește elementele pe care se întemeiază recuperarea ulterioară.
- 25 În aceste condiții, Hoge Raad der Nederlanden a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare, formulate în termeni identici în cauzele C-129/13 și C-130/13:
- „1) Principiul de drept al Uniunii privind respectarea dreptului la apărare de către administrație poate fi aplicat în mod direct de instanța națională?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:
- a) Principiul de drept al Uniunii privind respectarea dreptului la apărare de către administrație trebuie interpretat în sensul că este încălcat în cazul în care destinatarul unei decizii preconizate nu a fost ascultat înainte ca administrația să adopte în privința sa o măsură care îi cauzează un prejudiciu, însă i s-a oferit ulterior posibilitatea de a fi ascultat în cadrul unei proceduri administrative succesive (de contestație) care precedă formularea unei acțiuni în fața instanței naționale?
- b) Consecințele juridice ale încălcării de către administrație a principiului de drept al Uniunii privind respectarea dreptului la apărare se stabilesc în conformitate cu legislația națională?
- 3) În cazul unui răspuns negativ la cea de a doua întrebare litera b): care sunt împrejurările pe care instanța națională le poate lua în considerare la stabilirea consecințelor juridice și, în special, poate aceasta să țină seama de aspectul dacă se poate considera că, fără încălcarea de către administrație a principiului de drept al Uniunii privind respectarea dreptului la apărare, procedura ar fi avut un rezultat diferit?”

- 26 Prin Ordonanța președintelui Curții din 24 aprilie 2013, cauzele C-129/13 și C-130/13 au fost conexe în scopul procedurii scrise și orale, precum și al pronunțării hotărârii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 27 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă principiul respectării dreptului la apărare de către administrație și dreptul care decurge din acesta, pentru orice persoană, de a fi ascultată înainte de adoptarea oricărei decizii care ar putea să aducă atingere intereselor sale, astfel cum se aplică acestea în cadrul Codului vamal, pot fi invocate în mod direct particulari în fața instanțelor naționale.
- 28 În această privință, trebuie amintit că respectarea dreptului la apărare constituie un principiu fundamental al dreptului Uniunii din care face parte integrantă dreptul de a fi ascultat în orice procedură (Hotărârea Sopropé, EU:C:2008:746, punctele 33 și 36, precum și Hotărârea M., C-277/11, EU:C:2012:744, punctele 81 și 82).
- 29 Dreptul de a fi ascultat în orice procedură este în prezent consacrat nu doar la articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care garantează respectarea dreptului la apărare și a dreptului la un proces echitabil în cadrul oricărei proceduri judiciare, ci și la articolul 41 din aceasta, care garantează dreptul la o bună administrare. Alineatul (2) al articolului 41 menționat prevede că acest drept la o bună administrare include printre altele dreptul oricărei persoane de a fi ascultată înainte de luarea oricărei măsuri individuale care ar putea să îi aducă atingere (Hotărârea M., EU:C:2012:744, punctele 82 și 83). Or, este necesar să se arate că, întrucât Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene a intrat în vigoare la 1 decembrie 2009, aceasta nu se aplică în sine procedurilor care au condus la deciziile de plată din 2 aprilie 2005 și din 28 aprilie 2005 (a se vedea prin analogie Hotărârea Sabou, C-276/12, EU:C:2013:678, punctul 25).
- 30 În temeiul acestui principiu, care își găsește aplicarea atunci când administrația își propune să adopte față de o persoană un act care îi cauzează un prejudiciu (Hotărârea Sopropé, EU:C:2008:746, punctul 36), destinatarilor deciziilor care le afectează în mod sensibil interesele trebuie să li se dea posibilitatea de a-și face cunoscut în mod util punctul de vedere cu privire la elementele pe care administrația intenționează să își întemeieze decizia (Hotărârea Sopropé, EU:C:2008:746, punctul 37).
- 31 Această obligație revine administrațiilor statelor membre atunci când adoptă decizii care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, chiar dacă reglementarea aplicabilă nu prevede în mod expres o astfel de formalitate (a se vedea Hotărârea Sopropé, EU:C:2008:746, punctul 38, Hotărârea M., EU:C:2012:744, punctul 86, precum și Hotărârea G. și R., C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, punctul 32).
- 32 În cauzele principale, nici Codul vamal, nici legislația națională aplicabilă nu prevăd, în contextul unei proceduri de recuperare ulterioară a unor taxe vamale la import, un drept de a fi ascultat de autoritatea vamală competentă înainte de trimiterea deciziilor de plată. Întrucât este vorba despre o procedură privind recuperarea ulterioară a unor taxe vamale și, în consecință, despre o decizie care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, este, pe de altă parte, cert că principiul respectării dreptului la apărare se aplică statelor membre.
- 33 În sfârșit, la punctul 44 din Hotărârea Sopropé (EU:C:2008:746), ce privea o cauză în care Curții i se cerea să se pronunțe cu privire la compatibilitatea cu cerințele principiului respectării dreptului la apărare a unui termen de 8-15 zile prevăzut de dreptul național pentru exercitarea de către contribuabil a dreptului său de a fi ascultat înainte de adoptarea unei decizii de recuperare, Curtea a

precizat că, atunci când o reglementare națională stabilește un termen pentru depunerea observațiilor de către persoanele interesate, revine instanței naționale sarcina să se asigure, ținând seama în mod corespunzător de datele specifice ale cauzei, că acest termen corespunde situației specifice a persoanei sau a întreprinderii în cauză și că le-a permis să își exercite dreptul la apărare cu respectarea principiului efectivității.

- 34 Din considerațiile de mai sus rezultă nu doar că administrațiile naționale au obligația de a respecta dreptul la apărare atunci când adoptă decizii care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, ci și că persoanele interesate trebuie să poată invoca în mod direct respectarea acestuia în fața instanțelor naționale.
- 35 În consecință, trebuie să se răspundă la prima întrebare că principiul respectării dreptului la apărare de către administrație și dreptul care decurge din acesta, pentru orice persoană, de a fi ascultată înainte de adoptarea oricărei decizii care ar putea să aducă atingere intereselor sale, astfel cum se aplică acestea în cadrul Codului vamal, pot fi invocate în mod direct particulari în fața instanțelor naționale.

Cu privire la a doua întrebare litera a)

- 36 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera a), instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă principiul respectării dreptului la apărare și în special dreptul oricărei persoane de a fi ascultată înainte de adoptarea unei măsuri individuale nefavorabile trebuie interpretate în sensul că dreptul la apărare al destinatarului unei decizii de plată adoptate în contextul unei proceduri de recuperare ulterioară a unor taxe vamale la import, în temeiul Codului vamal, este încălcat în cazul în care acesta nu a fost ascultat de administrație anterior adoptării deciziei, chiar dacă își poate susține poziția în cadrul unei etape ulterioare a contestației administrative.
- 37 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie, mai întâi, amintit obiectivul urmărit de principiul respectării dreptului la apărare, în special în ceea ce privește dreptul de a fi ascultat.
- 38 În opinia Curții, regula potrivit căreia destinatarul unei decizii cauzatoare de prejudicii trebuie să aibă posibilitatea să își susțină observațiile înainte de adoptarea deciziei are drept scop ca autoritatea competentă să poată să țină cont în mod util de ansamblul elementelor relevante. Pentru a asigura o protecție efectivă a persoanei sau a întreprinderii vizate, aceasta are ca obiect printre altele ca persoana sau întreprinderea respectivă să poată corecta o eroare sau să invoce anumite elemente privind situația sa personală pentru ca decizia să fie adoptată, să nu fie adoptată sau să aibă un anumit conținut (Hotărârea Sopropé, EU:C:2008:746, punctul 49).
- 39 În conformitate cu o jurisprudență constantă, dreptul de a fi ascultat garantează oricărei persoane posibilitatea să își exprime în mod util și efectiv punctul de vedere în cursul procedurii administrative și înainte de adoptarea oricărei decizii susceptibile să îi afecteze în mod defavorabil interesele (a se vedea Hotărârea M., EU:C:2012:744, punctul 87 și jurisprudența citată). Astfel cum s-a precizat la punctul 31 din prezenta hotărâre, acest drept se impune chiar dacă reglementarea aplicabilă nu prevede în mod expres o astfel de formalitate (a se vedea Hotărârea G. și R., EU:C:2013:533, punctul 32, precum și jurisprudența citată).
- 40 În această privință, este cert că în cauzele principale destinatarii deciziilor de plată nu au fost ascultați anterior adoptării deciziilor cauzatoare de prejudicii.
- 41 În aceste condiții, trebuie să se considere că adoptarea deciziilor de plată, în temeiul articolului 220 alineatul (1), precum și al articolului 221 alineatul (1) din Codul vamal și al procedurii administrative aplicabile potrivit unei legislații naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care pune în aplicare articolul 243 din Codul vamal, implică o limitare a dreptului de a fi ascultat al destinatarilor deciziilor de plată în cauză.

- 42 Cu toate acestea, potrivit unei jurisprudențe de asemenea constante, drepturile fundamentale, precum respectarea dreptului la apărare, nu constituie prerogative absolute, ci pot să cuprindă restricții, cu condiția ca acestea să răspundă efectiv unor obiective de interes general urmărite de măsura în cauză și să nu implice, din perspectiva scopului urmărit, o intervenție disproporționată și intolerabilă care ar aduce atingere însuși conținutului drepturilor astfel garantate (Hotărârea G. și R., EU:C:2013:533, punctul 33, precum și Hotărârea Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, punctul 84).
- 43 Este necesar să se examineze dacă, într-un context precum cel din cauzele principale, limitarea dreptului de a fi ascultat în discuție în litigiul principal poate fi justificată în lumina jurisprudenței amintite la punctul anterior.
- 44 Guvernul olandez susține că, în cazul în care Curtea ar urma să decidă că, în caz de recuperare ulterioară, autoritățile naționale trebuie în principiu să asculte părțile interesate înainte de trimiterea unei decizii de plată, există motive care justifică îndepărtarea de la această regulă. În special, ascultarea persoanei interesate înainte de trimiterea unei decizii de plată nu ar fi compatibilă cu dispozițiile obligatorii ale Codului vamal referitoare la contabilizare și la percepere. Din cauza termenelor impuse de Codul vamal, ar fi necesar ca, din momentul în care au fost în măsură să stabilească datoria vamală, autoritățile vamale să poată proceda la înscrierea acesteia în evidența contabilă și la trimiterea deciziei de plată cât mai rapid posibil. Interesul general urmărit ar fi un interes de simplificare administrativă și de gestionare eficientă a procedurii. Din cauza numărului foarte mare de decizii de plată, audierea prealabilă a părților interesate nu ar fi eficientă.
- 45 În plus, acest guvern susține că, având în vedere toate caracteristicile procedurii administrative naționale în cauză, lipsa audierii prelabile adoptării unei decizii de plată nu aduce atingere dreptului la apărare în însăși esența sa, întrucât destinatarii deciziilor de plată au, în temeiul articolului 7:2 din Awb, posibilitatea de a fi ascultați în cursul unei proceduri ulterioare, în cadrul contestației formulate împotriva deciziilor menționate. În măsura în care aceleași efecte juridice ar putea fi obținute prin intermediul acestei contestații și în care elementul cauzator de prejudiciu ar putea face obiectul unui raport, esența principiului respectării dreptului la apărare, care ar fi de a putea contesta o anumită decizie fără consecințe negative ulterioare, ar rămâne protejată.
- 46 În acest context, trebuie avute în vedere, pe de o parte, condițiile privind termenul impuse de Codul vamal pentru înscrierea ulterioară în evidența contabilă a taxelor care rezultă dintr-o datorie vamală și, pe de altă parte, caracteristicile procedurii administrative în discuție în litigiul principal.
- 47 În ceea ce privește, în primul rând, termenele impuse de Codul vamal, articolul 220 alineatul (1) din codul menționat prevede că, în cazul în care valoarea taxelor rezultate dintr-o datorie vamală nu a fost înscrisă în evidența contabilă în conformitate cu articolele 218 și 219 din acesta sau a fost înscrisă la un nivel inferior sumei datorate legal, înscrierea în evidența contabilă a valorii taxelor de recuperat sau rămase de recuperat trebuie să aibă loc în termen de două zile de la data la care autoritățile vamale au luat cunoștință de această situație și pot calcula suma datorată legal și stabili debitorul. Acest termen poate fi prelungit în conformitate cu articolul 219 din același cod pentru motive speciale, fără a putea depăși 14 zile. Articolul 221 din Codul vamal adaugă că valoarea taxelor trebuie comunicată debitorului de îndată ce a fost înscrisă în evidența contabilă.
- 48 Potrivit guvernului olandez, un astfel de termen de două zile, imperativ, pare dificil de conciliat cu obligația de a asculta persoana interesată anterior trimiterii unei decizii de plată.
- 49 În această privință, trebuie arătat însă că Curtea s-a pronunțat deja, în Hotărârile Comisia/Spania (C-546/03, EU:C:2006:132) și Comisia/Italia (C-423/08, EU:C:2010:347), cu privire la necesitatea respectării de către statele membre a termenului de înscriere ulterioară în evidența contabilă a valorii taxelor rezultate dintr-o datorie vamală prevăzut la articolul 220 alineatul (1) din Codul vamal, în cadrul unor acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor în care, pentru a încerca să justifice

nerespectarea unui astfel de termen care determinase o întârziere în punerea la dispoziție a unor resurse proprii ale Comunității Europene, statele membre interesate invocaseră obligația de a respecta dreptul la apărare al debitorilor datoriei vamale.

- 50 Astfel, la punctele 33 și, respectiv, 45 din Hotărârile Comisia/Spania (EU:C:2006:132) și Comisia/Italia (EU:C:2010:347), Curtea a făcut distincție între, pe de o parte, raporturile dintre statele membre și Uniunea Europeană și, pe de altă parte, raporturile dintre debitorul datoriei vamale și autoritățile vamale naționale, în cadrul cărora dreptul la apărare trebuie să fie respectat.
- 51 Astfel, Curtea a decis că, deși principiul respectării dreptului la apărare este aplicabil, în special în cadrul unei proceduri de recuperare ulterioară, în raporturile dintre un debitor și un stat membru, în schimb, în ceea ce privește raporturile dintre statele membre și Uniune, consecința acestui principiu nu poate fi aceea de a permite unui stat membru să nu își respecte obligația de a constata, în termenele prevăzute de reglementarea Uniunii, dreptul acesteia din urmă asupra resurselor proprii (Hotărârea Comisia/Spania, EU:C:2006:132, punctul 33, și Hotărârea Comisia/Italia, EU:C:2010:347, punctul 45).
- 52 Trebuie în plus precizat, astfel cum a arătat Comisia Europeană în ședință, că termenul de două zile, prevăzut la articolul 220 alineatul (1) din Codul vamal pentru înscrierea în evidența contabilă a valorii taxelor rezultate dintr-o datorie vamală, poate fi prelungit în conformitate cu articolul 219 din același cod. Potrivit alineatului (1) litera (b) al acestei dispoziții, termenul pentru înscrierea în evidența contabilă poate în special să fie prelungit, fără însă a putea depăși 14 zile, ca urmare a unor circumstanțe speciale care împiedică autoritățile vamale să respecte termenul respectiv.
- 53 În sfârșit, la punctul 46 din Hotărârea Comisia/Italia (EU:C:2010:347), Curtea a amintit, pe de altă parte, că înscrierea în evidența contabilă și comunicarea taxelor vamale datorate, precum și înregistrarea resurselor proprii nu împiedică debitorul să conteste, în temeiul articolului 243 și al următoarelor din Codul vamal, obligația care îi este imputată cu invocarea tuturor argumentelor aflate la dispoziția sa.
- 54 În ceea ce privește, în al doilea rând, aspectul dacă dreptul la apărare al persoanelor interesate din litigiul principal a fost respectat, deși acestea nu au putut să își susțină poziția decât în cadrul procedurii de contestație, trebuie amintit că interesul general al Uniunii și în special interesul de recuperare în cel mai scurt termen a veniturilor proprii impune ca aceste controale să poată fi realizate prompt și eficiente (Hotărârea Sopropé, EU:C:2008:746, punctul 41).
- 55 În plus, din jurisprudența Curții reiese că o audiere ulterioară în cadrul unei acțiuni formulate împotriva unei decizii nefavorabile poate fi, în anumite condiții, în măsură să asigure respectarea dreptului de a fi ascultat (a se vedea prin analogie Hotărârea Texdata Software, EU:C:2013:588, punctul 85).
- 56 În ceea ce privește deciziile autorităților vamale, potrivit articolului 243 alineatul (1) din Codul vamal, orice persoană are dreptul de a introduce o acțiune împotriva deciziilor luate în aplicarea legislației vamale care o privesc direct și individual. Totuși, astfel cum subliniază instanța de trimitere și Comisia, introducerea unei acțiuni, exercitată în temeiul articolului 243 din Codul vamal, nu are în principiu, potrivit articolului 244 primul paragraf din acest cod, efect suspensiv de executare asupra deciziei contestate. Întrucât această acțiune este lipsită de caracter suspensiv, ea nu împiedică executarea imediată a deciziei în cauză. Al doilea paragraf al articolului 244 din Codul vamal menționat autorizează totuși autoritățile vamale să suspende total sau parțial executarea deciziei menționate atunci când au motive să creadă că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau că există temerea unui prejudiciu ireparabil pentru persoana interesată. În plus, articolul 244 al treilea paragraf din Codul vamal impune, în acest caz, constituirea unei garanții.

- 57 Astfel cum rezultă din cuprinsul articolului 245 din Codul vamal, dispozițiile privind punerea în aplicare a procedurii de introducere a unei acțiuni sunt stabilite de statele membre.
- 58 În ceea ce privește procedura administrativă în discuție în cauzele principale, aceasta este reglementată prin Awb. În principiu, potrivit articolului 4:8 din Awb, înainte de a lua o decizie care ar putea cauza un prejudiciu unei persoane interesate care nu a solicitat această decizie, organele administrative îi permit să își expună punctul de vedere cu privire la decizia respectivă.
- 59 Potrivit articolului 4:12 din Awb, acest principiu poate totuși să nu fie aplicat în cazul deciziilor de natură financiară dacă, pe de o parte, împotriva deciziei respective se poate formula o contestație sau o reclamație administrativă și dacă, pe de altă parte, consecințele negative ale deciziei în cauză pot fi înlăturate integral în urma contestației sau a reclamației formulate împotriva acesteia.
- 60 Această dispoziție a fost aplicată în cauzele principale.
- 61 Astfel, înainte de a putea să introducă o acțiune în instanță cu posibilitatea unui apel și a unui recurs, părțile interesate au avut posibilitatea de a formula o contestație la autorul deciziei și, potrivit articolului 7:2 din Awb, de a fi ascultate în cadrul acestei contestații.
- 62 Rezultă, în plus, din observațiile guvernului olandez că această contestație se efectuează pe baza dispozițiilor legale și a situației de fapt relevante după cum se prezintă acestea la data adoptării deciziei privind contestația, astfel încât consecințele negative ale deciziei inițiale ar putea fi înlăturate în urma procedurii de contestație. În speță, eventualele consecințe negative ale unor decizii de plată precum cele în discuție în litigiul principal ar putea să fie înlăturate ulterior, întrucât plata ar putea fi amânată în cazul unei contestații, iar decizia de plată ar putea fi suspendată în așteptarea rezultatului contestației (sau al acțiunii) potrivit normelor naționale.
- 63 Totuși, în ședință, guvernul olandez a precizat că suspendarea executării deciziei de plată nu este automată, ci trebuie solicitată de destinatarul deciziei de plată contestate, cu ocazia formulării contestației. Guvernul menționat a arătat de asemenea că suspendarea se acordă în general și că această acordare de principiu este prevăzută într-o circulară ministerială.
- 64 Astfel, procedura de contestație nu are ca efect să suspende în mod automat executarea deciziei cauzatoare de prejudicii și să o facă imediat inaplicabilă.
- 65 Or, din Hotărârea Texdata Software (EU:C:2013:588, punctul 85) rezultă că această din urmă caracteristică poate avea o anumită importanță în examinarea unei eventuale justificări a restrângerii dreptului de a fi ascultat anterior adoptării unei decizii cauzatoare de prejudicii.
- 66 Astfel, în această hotărâre, Curtea a decis că aplicarea unei penalități cu titlu cominatoriu fără o punere în întârziere prealabilă și fără posibilitatea de a fi audiat înainte de aplicarea sancțiunii nu este de natură să afecteze conținutul esențial al dreptului fundamental în cauză, având în vedere că introducerea acțiunii motivate împotriva deciziei prin care s-a stabilit penalitatea cu titlu cominatoriu are ca rezultat imediat inaplicabilitatea acesteia și declanșează o procedură ordinară în cadrul căreia dreptul de a fi audiat poate fi respectat (Hotărârea Texdata Software, EU:C:2013:588, punctul 85).
- 67 Totuși, nu se poate deduce din jurisprudența citată la punctul anterior că, în lipsa unei audieri anterioare adoptării unei decizii de plată, formularea unei contestații sau a unei reclamații administrative împotriva acestei decizii de plată trebuie în mod necesar să aibă ca efect suspendarea în mod automat a executării deciziei de plată în cauză pentru a asigura respectarea dreptului de a fi ascultat în cadrul contestației sau al reclamației respective.

- 68 Având în vedere interesul general al Uniunii de a-și recupera veniturile proprii în cel mai scurt termen, menționat la punctul 54 din prezenta hotărâre, articolul 244 al doilea paragraf din Codul vamal prevede că introducerea unei acțiuni împotriva unei decizii de plată nu are ca efect suspendarea executării deciziei respective decât atunci când există motive de a crede că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau atunci când există temerea unui prejudiciu ireparabil pentru persoana interesată.
- 69 Trebuie amintit că rezultă dintr-o jurisprudență constantă că dispozițiile dreptului Uniunii precum cele din Codul vamal trebuie interpretate în lumina drepturilor fundamentale care, potrivit unei jurisprudențe constante, fac parte integrantă din principiile generale de drept a căror respectare o asigură Curtea (a se vedea în acest sens Hotărârea Österreichischer Rundfunk și alții, C-465/00, C-138/01 și C-139/01, EU:C:2003:294, punctul 68, precum și Hotărârea Google Spain și Google, C-131/12, EU:C:2014:317, punctul 68).
- 70 În aceste împrejurări, dispozițiile naționale de punere în aplicare a condițiilor prevăzute la articolul 244 al doilea paragraf din Codul vamal pentru acordarea suspendării executării ar trebui, în lipsa unei audieri prealabile, să garanteze că aceste condiții, și anume existența unor motive de a crede că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau că există temerea unui prejudiciu ireparabil pentru persoana interesată, nu sunt aplicate sau interpretate în mod restrictiv.
- 71 În cauzele principale, suspendarea executării deciziilor de plată în caz de contestație este acordată în temeiul unei circulare ministeriale. Revine instanței de trimitere sarcina să verifice că circulara în cauză este de natură să permită destinatarilor de decizii de plată, în lipsa unei audieri prealabile, să obțină suspendarea executării acestora până la eventuala lor reformare, pentru ca dreptul de a obține o asemenea suspendare a executării să fie efectiv.
- 72 În orice caz, procedura administrativă națională de punere în aplicare a articolului 244 al doilea paragraf din Codul vamal nu poate restrânge acordarea unei asemenea suspendări atunci când există motive de a crede că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau că există temerea unui prejudiciu ireparabil pentru persoana interesată.
- 73 În aceste condiții, trebuie să se răspundă la a doua întrebare litera a) că principiul respectării dreptului la apărare și în special dreptul oricărei persoane de a fi ascultată înainte de adoptarea unei măsuri individuale nefavorabile trebuie interpretate în sensul că, atunci când destinatarul unei decizii de plată adoptate în temeiul unei proceduri de recuperare ulterioară a unor taxe vamale la import, în temeiul Codului vamal, nu a fost ascultat de administrație anterior adoptării acestei decizii, dreptul său la apărare este încălcat, chiar dacă acesta are posibilitatea de a-și susține poziția în cadrul unei etape ulterioare a contestației administrative, dacă reglementarea națională nu permite destinatarilor unor astfel de decizii, în lipsa unei audieri prealabile, să obțină suspendarea executării acestora până la eventuala lor reformare. În orice caz, situația se prezintă astfel dacă procedura administrativă națională de punere în aplicare a articolului 244 al doilea paragraf din Codul vamal restrânge acordarea unei asemenea suspendări atunci când există motive de a crede că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau că există temerea unui prejudiciu ireparabil pentru persoana interesată.

Cu privire la a doua întrebare litera b) și la a treia întrebare

- 74 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera b) și al celei de a treia întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă consecințele juridice ale încălcării de către administrație a principiului respectării dreptului la apărare sunt determinate de dreptul național și care sunt împrejurările care pot fi luate în considerare de instanța națională în

cadrul analizei sale. Aceasta întrebă în special dacă instanța națională poate lua în considerare ipoteza în care rezultatul procesului decizional ar fi fost identic în cazul în care dreptul de a fi ascultat în prealabil ar fi fost respectat.

- 75 În această privință, trebuie amintit de la bun început că Curtea a precizat deja că, atunci când nici condițiile în care trebuie asigurată respectarea dreptului la apărare, nici consecințele încălcării acestui drept nu sunt stabilite de dreptul Uniunii, aceste condiții și aceste consecințe intră în sfera dreptului național, cu condiția ca măsurile luate în acest sens să fie de aceeași natură ca și cele de care beneficiază particularii în situații de drept național comparabile (principiul echivalenței) și să nu facă în practică imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea dreptului conferit de ordinea juridică a Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea Hotărârea G. și R., EU:C:2013:533, punctul 35, precum și jurisprudența citată).
- 76 Această soluție este aplicabilă la materia vamală întrucât articolul 245 din Codul vamal face trimitere în mod expres la dreptul național, precizând că „[d]ispozițiile privind punerea în aplicare a procedurii de introducere a unei acțiuni sunt stabilite de statele membre”.
- 77 Cu toate acestea, deși statele membre pot permite exercitarea dreptului la apărare potrivit aceluiași modalități precum cele reținute pentru a se aplica situațiilor interne, aceste modalități trebuie să fie conforme dreptului Uniunii și în special să nu repună în discuție efectul util al Codului vamal (Hotărârea G. și R., EU:C:2013:533, punctul 36).
- 78 Or, astfel cum a precizat Comisia, obligația care revine instanței naționale de a asigura efectul deplin al dreptului Uniunii nu are ca efect să impună ca o decizie contestată, întrucât a fost adoptată cu încălcarea dreptului la apărare, în special a dreptului de a fi ascultat, să fie anulată în toate cazurile.
- 79 Astfel, potrivit dreptului Uniunii, o încălcare a dreptului la apărare, în special a dreptului de a fi ascultat, nu determină anularea deciziei luate în urma procedurii administrative în cauză decât dacă, în lipsa acestei neregularități, această procedură ar fi putut avea un rezultat diferit (a se vedea în acest sens Hotărârea Franța/Comisia, C-301/87, EU:C:1990:67, punctul 31, Hotărârea Germania/Comisia, C-288/96, EU:C:2000:537, punctul 101, Hotărârea Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware/Consiliul, C-141/08 P, EU:C:2009:598, punctul 94, Hotărârea Storck/OAPI, C-96/11 P, EU:C:2012:537, punctul 80, precum și Hotărârea G. și R., EU:C:2013:533, punctul 38).
- 80 În consecință, o încălcare a principiului respectării dreptului la apărare nu conduce la anularea deciziei în cauză decât dacă, fără această încălcare, procedura ar fi putut avea un rezultat diferit.
- 81 Trebuie arătat că, în cauzele principale, înseși persoanele interesate recunosc că procedura de contestație nu ar fi avut un rezultat diferit dacă ar fi fost ascultate anterior deciziei în litigiu, întrucât acestea nu contestă clasificarea tarifară efectuată de administrația fiscală.
- 82 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie să se răspundă la a doua întrebare litera b) și la a treia întrebare că condițiile în care trebuie asigurată respectarea dreptului la apărare și consecințele încălcării acestui drept intră în sfera dreptului național, cu condiția ca măsurile luate în acest sens să fie de aceeași natură ca și cele de care beneficiază particularii în situații de drept național comparabile (principiul echivalenței) și să nu facă în practică imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea dreptului conferit de ordinea juridică a Uniunii (principiul efectivității). Instanța națională, care are obligația de a asigura efectul deplin al dreptului Uniunii, poate, atunci când evaluează consecințele unei încălcări a dreptului la apărare, în special a dreptului de a fi ascultat, să țină seama de faptul că o astfel de încălcare determină anularea deciziei adoptate la finalul procedurii administrative în cauză numai dacă, în lipsa acestei neregularități, procedura respectivă ar fi putut avea un rezultat diferit.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 83 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

- 1) **Principiul respectării dreptului la apărare de către administrație și dreptul care decurge din acesta, pentru orice persoană, de a fi ascultată înainte de adoptarea oricărei decizii care ar putea să aducă atingere intereselor sale, astfel cum se aplică acestea în cadrul Regulamentului (CEE) nr. 2913/92 al Consiliului din 12 octombrie 1992 de instituire a Codului vamal comunitar, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2700/2000 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2000, pot fi invocate în mod direct particulari în fața instanțelor naționale.**
- 2) **Principiul respectării dreptului la apărare și în special dreptul oricărei persoane de a fi ascultată înainte de adoptarea unei măsuri individuale nefavorabile trebuie interpretate în sensul că, atunci când destinatarul unei decizii de plată adoptate în temeiul unei proceduri de recuperare ulterioară a unor taxe vamale la import, în temeiul Regulamentului nr. 2913/92, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 2700/2000, nu a fost ascultat de administrație anterior adoptării acestei decizii, dreptul său la apărare este încălcat, chiar dacă acesta are posibilitatea de a-și susține poziția în cadrul unei etape ulterioare a contestației administrative, dacă reglementarea națională nu permite destinatarilor unor astfel de decizii, în lipsa unei audieri prealabile, să obțină suspendarea executării acestora până la eventuala lor reformare. În orice caz, situația se prezintă astfel dacă procedura administrativă națională de punere în aplicare a articolului 244 al doilea paragraf din Regulamentul nr. 2913/92, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 2700/2000, restrânge acordarea unei asemenea suspendări atunci când există motive de a crede că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau că există temerea unui prejudiciu ireparabil pentru persoana interesată.**
- 3) **Condițiile în care trebuie asigurată respectarea dreptului la apărare și consecințele încălcării acestui drept intră în sfera dreptului național, cu condiția ca măsurile luate în acest sens să fie de aceeași natură ca și cele de care beneficiază particularii în situații de drept național comparabile (principiul echivalenței) și să nu facă în practică imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea dreptului conferit de ordinea juridică a Uniunii (principiul efectivității).**

Instanța națională, care are obligația de a asigura efectul deplin al dreptului Uniunii, poate, atunci când evaluează consecințele unei încălcări a dreptului la apărare, în special a dreptului de a fi ascultat, să țină seama de faptul că o astfel de încălcare determină anularea deciziei adoptate la finalul procedurii administrative în cauză numai dacă, în lipsa acestei neregularități, procedura respectivă ar fi putut avea un rezultat diferit.

Semnături